

ПРО "СУПЕРФОСФАТ", ПРО "МИЛО", ПРО "БІЛУ НЕДІЛЮ", ПРО
"ВЕЛИЧЕЗНЕ ОДІЯЛО" І ПРО ВСЯКІ ТАКІ ІНШІ ЧУДЕРНАЦЬКІДУРУНДАЦЬКІ
РЕЧІ

Дозвольте невеличке "переднє слово", чудозапитання:

— Знову усмішки?! Та помилуйте! І даю відповідь:

— Так! Усмішки! І навіть обов'язково! Не мислюбо інакше переробки
всього нашого "медлительного" життя на нове, бадьоре й сміливе, як не
з добрим гумором, не з радістю! Чого плакати? Нове життя будувати з
сльозами?! Ідіть ви к чорту з своїми сльозами! Мені нове життя
усміхається! І я йому усміхаюсь! Через те й усмішки!

* * *

А тепер почнемо.

Насамперед не можу не подякувати Барвінківському (Ізюмщина)
штабові культурного походу за те, що він запросив нас, письменників,
узяти в культпоході участь.

Скільки нового! Скільки незнаного!

Спасибі! Велике спасибі!

Таке завбільшки спасибі, як ті "одіяла", що їх шиють десь там у
Барвінковому спеціально для "колективу", для "комуни". Аж на цілих
сімдесят п'ять чоловік одіяло!

— Ото, значить, як ізженуть усіх нас до колективу, покладуть
рядочком сімдесят п'ять чоловіка, — отак чоловік, а отак жінка, —

укриють отим одіялом, вдарять у гудок — спи! А потім вдарять у тудок — уставай!

Я дуже добивався у товаришів з культштабу:

— Та покажіть же, будь ласка, хоч одним оком глянути, яке воно, оте одіяло?

— Е, — кажуть, — не покажемо! От як уже пошиємо, колективи повкриваємо, тоді пожалуйте! Ми й вас укриємо.

— А все ж таки, питаю, звідки ж ото ви до таких одіял додумалися?

— То ви не в нас, — кажуть, — питайте. То отам, біля церкви, або на базарі, або в отих двориках, де в ямах під гноєм сотнями пудів пшеницю викопували...

— Іч як! Непогано вигадано! От тільки незручно буде вилазити зпід того одіяла, як, кажу, вночі потребується! Сімдесят п'ять чоловіка тривожити доведеться!

— Заборонять уночі вилазити! Як у гудок ударять — тоді вилазь!

— Ну й "строгості" пішли!

— А ти думав?

* * *

Район суцільної колективізації...

А в районі ж у тім і "експертники", і "десятипроцентники", і попи, і паламарі, і дяки* і мельники, і олійники, і крамарі, і "коровники", і монахи, і ворожки, і спекулянти.

Букет!!!

Так не буде вам одіял на сімдесят п'ять чоловіка?!

Не на сімдесят п'ять вигадують, а на сімсот п'ятдесят...

І від церкви до церкви, від базару до базару, від крамниці до крамниці пливе "одіяло на сімдесят п'ять чоловіка", плизе "суперфосфат", пливе "мило", а за ними слідком чимчикує "біла неділя".

А все це вкриває таємниче: "Снилося мені..."

* * *

— Драстуйте!

— Драстуйте!

— Чули?

— Що таке?

— Чули, що з старими в колєхтиві робитимуть?

— А що?

— На суперфосфат перетиратимуть!

— Та ну?!

— Їй же богу! Декрета оце такого видано, машини такі понакуповувано, як котрий старий, так його в барабан, крутне, терне, — а в лантусі вже з нього суперфосфат...

* * *

— Драстуйте!

— Драстуйте!

— Чули?

— Що таке?

— Чули, що з старими в колєхтиві робитимуть?

— А що?

— На мило переварюватимуть!

— Та ну?

— Казанів таких понаставляють, і як котрий старий, зразу його в казан — і кипить! А потім на миловарню!

* * *

— І прийде, голубочко, незабаром "біла неділя". Тоді все полотно із скринь повибирають та в одне місце позвозять, так тоді ж уже, голубочко, все в селі від того полотна біле буде, біле! А ми з вами, голубочко, чорними сльозами в ту "білу неділю" умиватимемось!

* * *

— Снилось мені! Снилось мені, голубочко, що прийшла до мене богородиця, вся в сіянії... Стала ж вона, матінка, наді мною та як не заплаче: "Ой не йди ж ти, не йди, Меланіє, в ту комуніюГТа ні йко'ночки ж там, ні лампадика!.." Прокинулася я, а від мене щось біле в сяєві у вікно тільки — мельк! Плакала вже я, плакала та молилася.

* * *

Од церкви до церкви, від базару до базару, від крамниці до крамниці пливуть "одіяла" з "милом", з "суперфосфатом", з "білими неділями"...

Пливуть ярками, городами, глухими стежками, чіпляючись за ряси, за чорні хустки, за старечі плечі, за ями для пшениці, за патенти...

А ланами пшеничними вітер степовий розносить паростки нового життя...

Падають ті паростки на наймитсько-бідняцько-середняцькі поля і встають від них "Червоні маяки", "Живі річки", "Нове життя", "Червоні прог्रेसи", "Червоні Жовтні" — сози, колективи, комуни.

І не закриєш їх ніякими "одіялами", не перетреш їх ні на які "суперфосфати", не перелякаєш їх ніяким "милом"...

А сниться їм не богородиця в "сіянії", а великі зернові фабрики...

ГОЛОВА

Бачу ось уже третього голову сільської Ради...

Бачу я їх у періоди суцільної колективізації всього району (а значить, і його сільради), якраз після хлібозаготовчої кампанії, і в час гарячкової підготівлі до весняної сівби.

І мені так хотілося підійти до кожного з них, обняти його за голову й стиснути його скроню, бо боявся я, що отот трісне його скроня, а хазяїн її впаде на підлогу й благально простогне:

— Товариші! Не можна ж так! Я ж сам!

Сільрада... Адміністративний і громадський, і культурний центр шістнадцятьох селищ. Населених, як офіційно говориться, "пунктів"... "Пункти" ті є за 7, за 10 кілометрів від сільського й адміністративного, і громадського, і культурного центру...

Давайте перерахуємо, про які такі і ударні, і неударні кампанії,— та й не про кампанії, а про роботу, — повинен щоденно, щохвилини й щосекунди дбати й думати голова сільської Ради.

1. Хлібозаготівля.
2. Засівна кампанія.
3. Колективізація.
4. Знищення глитаю як класу.
5. Кооперація.
6. Культурбота.
7. Освіта.
8. Охорона здоров'я.
9. Адміністративні справи.

10. Побутові справи...

Це — коротко... Це — побіжно... На всі ці кампанії і не кампанії є певні директиви з центру. Ах, товариші!

Директиви?! Так — директиви...

А коли ця директива доходить до Петра, до Івана, до Мелашки, до Баньки — в кожному окремій конкретнім випадку повинен вирішити так чи інакше голова сільради.

А на президії хто ж ці питання ставить?

Голова.

А коли неправильно вирішить президія ту чи іншу справу, хто відповідає? Голова.

І щодня, і щоночі в сільраду телефонограми:

— Скільки заготовлено?

— Скільки протруєно?

— Скільки прочищено?

— Скільки колективізовано?

— Доставить за такою формою...

— Надіслати за такою формою...

— Чому мало законтраковано?

* * *

І щодня, щохвилини:

— Товаришу голово! Іване Степановичу! Як з кіньми? Як з коровами?
Як із свиньми?

— А отой приховав!

— А отой затаїв!

— А на мене багато!

— А на того мало!

* * *

— Де голова сільради?

— Я!

— Яв справі хлібозаготівель!

— Дуже радий!

— Квартиру! А як з харчами? А як з... А як з...?

* * *

— Товаришу голово!

— Я!

— Яв справі колективізації!

— Дуже радий!

— Квартиру! А як...?

— Товаришу голово!

— Я!

— Яв справі м'ясозаготівлі!

— Дуже радий!

— Квартиру! А як...?

* * *

Їхали ми, мабуть, чи не в найдальший "населений пункт" сільраді.

Їхали через села, через селища, через хутори. Голова сільради розповідав:

— Оце тут бідняки.

— А отут середняки.

— А ото куркулі.

— В отого під підлогою одкопали півторапта пудів пшениці!

— А ото лютий ворог жизе!

— А оцей хороший хлопець! Наш!

Ми проїхали штук із п'ять "населених пунктів".

І хоч про який би двір ви поспитали в голови сільради — він вам скаже, чий той двір, хто хазяїн, скільки в нього землі, скільки в нього худоби, яка в нього родина, скільки він сплатив податку, скільки здав зерна, якого здав зерна, чи є в нього насіння на сівбу, і т. д., і т. ін.

Працює голова в цій сільраді шостий місяць... Під його "головуванням" шістнадцять "населених пунктів".

Як по-вашому, скільки разів йому за ці шість місяців довелося побувати біля кожного двору, побалакати з кожним хазяїном, щоб про всіх знати, що, як і до чого?

А от він знає...

* * *

Пізно ввечері прийшов голова додому.

— Оце підвечеряю та ще до сільради подамся, бо на завтра треба відомості там поскладати...

Подивився на нас, на письменників, і всміхнувся.

— Чого ви? — питаємо.

— Аж чудно якось! Ви аж із самого центру, із столиці — і не начальство! А чудно, їйбогу! А то ж, ну повірите, хоч хто б сюди приїхав — усі начальство! Фокусник якийсь до сельбуду приб'ється, і той "начальство"!

— Про культуру, — мовляв, — не дбаєте... Та я й у Посередрабис, а й у Цекарабис!

І думаєш:

"Хоч ти й у Посередрабис, хоч ти й у Збокурабис! Дай ти мені спокій хоч на хвилину..."

— А як живеться?

— Тридцять шість карбованців на місяць, як льоду!

— Н-да!

Великої, навіть величезної ваги набрала тепер сільрада на селі.

Великої ваги набрав і голова сільради, і велику, навіть величезну роботу він виконує...

А велика робота вимагає й великої на себе уваги...

А людина, що провадить ту велику роботу, вимагає й до себе великої уваги...

І не тільки запитаннями телефоном, чи поштою, чи телеграфом:

— Що зроблено? Чому не зроблено? А й такими приблизно запитаннями:

— Як, товаришу, живеться? Чи сьогодні обідали? Чи чоботи цілі?

Такі запитання не заважатимуть великій роботі, а навіть — навпаки.

БАБА САСОЇХА

Барвінківському району бог подарував був одно село. З того часу і зветься те село Богодарівкою. Править воно тепер за сільський центр, а вся, що під ним територія, зветься Богодарівською сільрадою.

Це недалечко від Барвінкового — кілометрів, може, з десяток.

Богодарівська сільрада, незважаючи на свою таку "революційну" назву, — хороша сільрада. Вона й революційна, вона й податки сплатила, вона й хлібозаготівлі виконала, вона й насіння на весняну сівбу як слід збрала, вона й кооперацію збудувала, у неї й школа пристойна, вона й з богами не панькається.

Та непогана сільрада — й квит!

І от є в тій Богодарівській сільраді село Ялканка.

І село невеличке, і від сільради недалечко, і живуть в тім селі бідняки з середняками, а от, не при хаті згадуючи, виявилось, що хтось узяв та й ізглазив село Ялканку.

Усі села в Богодарівській сільраді йдуть у колективи, ті скорше, ті повільніше. Одні з захопленням, другі — з чуханням...

А Ялканка — ну, ніяк!

— Не треба нам колективу, не треба нам созу, не треба нам комуни!

Їм і те, й друге, й третє.

— Та доки ж ви будете на своїх отих шматтях плужками землю дряпати?

— Та жили ж колись!

— Та як же ж ви жили?

— Та жили ж!

— Та не жили ж, а ниділи! То на пана горбилися, а тепер на оті смужки та на межі, а злидні ж по хатах навприсядки жарять!

Ніщо не бере! Та ще краще.

І Богодарівка, і всі інші ближчі з Богодарівкою села, всі вони сказали богові:

— Будь здоров, боже! Царствуй там, де ти царствуєш, а на землі будемо ми! І без тебе будемо, і без церков! Церкви нам здадуться на щось підходящіше: чи на сельбуд, чи на школу.

А Ялканка — що ж би ви гадали? Та ніяк!

— Не можемо без бога, не можемо без церкви, не можемо без батюшки, не можемо і без матушки...

Кому ж ми, мовляв, паляниці носитимемо, кому пшеницю одсипатимемо, як не буде в нас та ні батюшки, та ні матушки?..

І бігає Ялканка з двора в двір, збирає підписи, щоб хоч невеличкого собі бога, з церквою, з попом, з дяком, з паламарем залишити.

Зурочили Ялканку. Але хто?

Хто махнув чорним рукавом на бідняцькосередняцьке село Ялканку?

Хто його чорною кішкою наполохав? Знаєте хто? Баба Сасоїха!

Коли були ми в селі Богодарівці, летіла сорока. Я й запитав:

— Сорокобілобоко! А хто зглазив село Ялканку? А сорока мені потихеньку:

— Кррр! Баба Сасоїха.

І розповіла мені сорокабілобока такої чудасії, що й досі мене аж на кольки бере.

Живе собі в селі Ялканці баба Сасоїха.

Дуже богові вгодна і дуже преподобна ялканська баба Сасоїха.

Коли інші села збираються, щоб обговорити та порадитись, як до нового життя, до колективного, стежку протоптати, баба Сасоїха війне спідницею — і вся Ялканка біжить до церкви за бабою Сасоїхою.

Як тільки села візьмуться, щоб з церков щось корисне для людей зробити, — біжать од баби Сасоїхи з підписним листом по селу Ялкакці.

— Підписуйтеся, православні! Та не можемо;х ми без церкви, та не можемо ж ми без батюшечки з матушечкою!

І йде Ялканка за бабою Сасоїхою!

У інших селах за проводирів уважають Леніна, Маркса, Енгельса, Петровського, Чубаря, а в селі Ялханці — "вождь" баба Сасоїха.

Отака Ялканка! Отаке село є в Богодарівській сільраді, Барвінківського району на Ізюмщині.

А скільки ж їх, бабів Сасоїх, у нас на Україні на Радянській! Це ж вони:

— Та не йдіть у ту камунію! Та ж знаєте, людоньки добрі що? Та забиратимуть у вас діточок ваших манісіньких — і в кінські ясла. Як тільки вилупиться немовляточко, так і в ясла! І буде ж воно, голісіньке, в січці та в полові перекидатися!

Це ж вони:

— І правильно ж, правильно сказано у святій біблії. І зберуть народ до купи, як овець, а тоді налетять зверху рапланами з бомбами — і на порох! І ходитиме богородиця по тому поросі та гіркогірко плакатиме!

А як виїздили ми з села Богодарівки, летіла за нами сорокабілобока, підлетіла до мене та тихенько на вухо:

— Кррр! Кррр! А чи не придивлялися ви, товаришу, до баби Сасоїхи? Чи не виглядає в неї зза коміра чи зпід спідниці таке собі товстросте червоне обличчя, що "кашляло" колись десятин на півтора? А мо, те лице в камілавці та в рясі?

— Придивлялися, кажу, сорокабілобоко! Хай ще сільрада з районом придивиться! Бо коли б не довелося перейменувати село Ялканку на село Сасойку!

І будуть тоді скрізь колективи імені Маркса, і Леніна, і Шевченка, і Петровського, і Чубаря, а посередині лежатиме село Сасойка...

І питатимуть прохожі й проїжджі:

— Хто ж у вас вождь, бувші ялканці?

— У нас вождь — баба Сасоїха! Весело буде!